

Utbildning - Ekonomi

Upplägg

- Definitioner
- Historisk tillbakablick
- Syfte med
  - Budget
  - Årsredovisning
- Hur läser man en budget
  - Genomgång av tabellerna i årets budget

Definitioner

Ekonomins roll

- Ekonomistyrning?
- Resursbegränsningar?
- Uppföljning?

Budget

- En budget är en prognos eller plan över en organisations framtida ekonomi. Ofta görs budgetering inte på enskilda konton utan är bara en grov bild av en organisations ekonomi. Budgeteten innefattar vanligen:
  - Resultat, som bygger på kostnader och intäkter.
  - Likviditet, som bygger på planerade inbetalningar och utbetalningar.
  - Balansräkning, som bygger på en plan för tillgångar, eget kapital och skulder.
- Budgeteten ska ses som ett verktyg för att styra en organisations ekonomi, genom att stämma av verkligt ekonomiskt utfall med det planerade kan det fattas relevanta beslut.
- Syftet är att få större kontroll över beslut som exempelvis inköp och anställningar och dess ekonomiska effekter.

Årsredovisning

- En årsredovisning är en sammanställning av en organisations räkenskaper och förvaltning för ett räkenskapsår.
- I kommunala bokförings- och redovisningslagen (KBRL) 4 kap. 1§ stipuleras vad en årsredovisning ska bestå av.
  - en resultaträkning
  - en balansräkning
  - en kassaflödesanalys
  - noter
  - en driftredovisning
  - en investeringsredovisning
  - en förvaltningsberättelse

Historisk tillbakablick

Historik om ekonomisk redovisning i Regioner

- Kommunalförordning 1862 – budget ska upprättas
- Kommunallag 1953 – Generationsperspektivet
- Kf/Lf-86 – modell för redovisning baserad på bokföringslag från 1977
- Kommunallag 1991 – Generationsperspektivet ersätts med god ekonomisk hushållning
- Redovisningslag 1997
- Bokförings och redovisningslag 2019

Syfte och beskrivning av budget och årsredovisning

Budget

- Kommunallagen stipulerar att regioner ska upprätta en balanserad budget för verksamheten årligen. Det innebär att intäkter ska överstiga kostnader.
- Principer
  - God kommunal hushållning (överskottet på 2%)
  - Självkostnadsprincipen
- Regionen ska inte sträva ensidigt efter finansiella resultat utan ska utföra sina uppgifter med en ansvarsfull ekonomihantering (Befolkningsutveckling, risk och investeringsplaner)

Typer av budgetering

- Inkrementell budgetering
  - Baseras på tidigare år
- Nollbasbudgetering
  - Ska aktiviteten överhuvudtaget utföras?
  - Görs för mycket? För lite?
  - Ska det göras internt, eller ska det kontrakteras till ett externt företag (ett köpbeslut)?
  - Finns det ett mer effektivt sätt att få önskat resultat?
  - Hur mycket ska det kosta?
- Prestationsbaserad budgetering
  - Programbudget – vad ska utföras

Produktivitetsökningar och budget

- Om det varje år sker produktivitetshöjningar så innebär det att mindre resurser klarar av att producera samma mängd som tidigare, samtidigt som det inte sker en procentuell ökning i priset av insatsfaktorerna, som är högre än den procentuella ökningen av intäkterna (vilket primärt rör sig om skatteintäkter för en region) så finns det utrymme för nya satsningar inom befintlig budgetram.
- Utan produktivitetsökningar så skapas inga möjligheter till nya satsningar utan att prioriteringar av befintlig verksamhet görs.

Problem med budgetering i praktiken

- När budgetarna väl används, är de antaganden på vilka budgetarna byggts på vanligtvis föråldrade, vilket minskar värdet av budgeteringsprocessen
- Kontroll utifrån budget skapar en vertikal kommando- och kontrollstruktur, centraliserat beslutsfattande, kväver initiativ och fokuserar på kostnadsminskningar snarare än värdeskapande
- Klassisk uppifrån och ner budgetuppföljning är inkompatibla med platt, nätverks- eller värdekedjebaserad organisationsdesign och hindrar anställda från att fatta de bästa besluten. spegla organisatoriska och personrelaterade budgeteringsfrågor

Olämpliga metoder för att uppnå sin årliga budget

- För att få lättare mål manipuleras budgetberäkningar innan budgetåret har börjat.
- Att justera tidpunkten för intäkter eller kostnader under budgetåret
- Att fatta för verksamheten olämpliga beslut (som att skjuta upp underhållsutgifter) för att få fram till synes bra ekonomiska siffror samtidigt som värde förstörs.

Årsredovisning

- En årsredovisning är en sammanställning av en organisations räkenskaper och förvaltning för ett räkenskapsår. Utöver ekonomiska mål ska också regionerna formulera verksamhetsmässiga mål som ska antas i budget (Kommunallagen 11 kap. 6 §) och sedan följas upp i årsredovisningen.

Syfte med årsredovisningen

- Underlag för ansvarsprövningen i fullmäktige.
- Ge kommuninnevånarna relevant information för att kunna utöva ansvarsutkrävande.
- Både ett fullmäktige- och medborgarperspektiv
- Möjligheten till ansvarsutkrävande är central för att skapa legitimitet till både verksamhet, förtroendevalda och tjänstepersoner

Innehåll och krav på årsredovisningen

- Det är viktigt att årsredovisningen är ett dokument som kan praktiskt användas och fungera som beslutsunderlag. Inte minst i offentlig verksamhet där det finns flera målsättningar som kan vara svårförenliga, som exempelvis budget i balans och uppdrag i hälso och sjukvård.
- KBRL
  - Upprättad på ett överskådligt sätt
  - Ska vara rättvisande
- Det är en svår balansgång att få en årsredovisning att inte bli för teknisk och svårförståelig samtidigt som den korrekt förmedlar en riktig bild av den ekonomiska och verksamhetsmässiga ställningen i regionen

- Med hjälp av de finansiella rapporterna som inkluderas i årsredovisningen ska en läsare kunna bedöma huruvida regionen har en god ekonomisk hushållning.
- Den finansiella analysen i årsredovisningen beskriver främst utvecklingen över tiden samt om de mål som är uppsatta har uppfyllts. För att få en bild av var regionen befinner sig i förhållande till andra regioner behöver årsredovisningen kompletteras med ytterligare analyser

Läsa en budget – exempel

Följande avsnitt innehåller tabeller från budget 2023 – Region Dalarna

Nyckeltal för svenska ekonomin från budget 2023

Procentuell förändring	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BNP, fasta priser*	-2,4	4,9	2,6	-0,7	1,8	2,8
Arbetade timmar*	-3,8	2,2	1,8	0,3	1,4	1,3
Timlön, NR*	4,7	2,7	3,2	3,3	3	3,4
Lönesumma	0,8	5,9	5,9	3,2	3,3	3,4
Timlön, KL*	2,1	2,6	2,9	3,2	3,3	3,4
Skatteunderlaget	2,0	5,3	5,2	4,0	4,5	4,1
<i>underliggande</i>	<i>2,6</i>	<i>5,6</i>	<i>5,7</i>	<i>3,1</i>	<i>4,5</i>	<i>3,1</i>
Arbetslöshet***	8,5	8,8	7,5	8,4	8,4	8,2
KPIF	0,5	2,4	7,5	5,0	1,5	1,7
KPI	0,5	2,2	8,3	7,1	1,1	1,4
Styrränta, årets slut**	0	0	2,5	1,75	1,25	1,25

* Kalenderkorrigerad utveckling.

** Konjunkturinstitutet.

*** Procent.

Källa: Statistiska centralbyrån och Sveriges Kommuner och Regioner

Balanskravs- utredningen i budget 2023

Balanskravsutredning (mnkr)	Prognos 2022*	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025
Årets resultat enligt resultaträkningen	401	217	-249	-252	247
- samtliga realisationsvinster	-	-	-	-	-
+ realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	-	-	-	-	-
+ realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	-	-	-	-	-
+/- orealiserade vinster och förluster i värdepapper	192	-	-	-	-
-/+ återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-	-	-	-	-
= Årets resultat efter balanskravsjusteringar	593	217	-249	-252	247
- Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-**	-	-	-	-
+ Användning av medel från resultatutjämningsreserv	-	-	249	252	-
= Årets balanskravsresultat	593	217	0	0	247

Region Dalarna tillämpar resultatutjämningsreserv (RUR) med början år 2020.

* Prognos enligt delårsrapportering

** Eventuell reservering av 2022 års resultat sker i årsbokslutet

Riktade statsbidrag i budget 2023

Riktade statsbidrag (mnr)	Budget	Budget	Plan
	2022	2023	2024
Uppskjuten vård och uppdämda vårdbehoven	167	167	167
Den nära vården med fokus på primärvård	92	68	68
Investering i hälso- och sjukvårdspersonal	55	50	0
Vidareutbildning sjuksköterskor - specialistsjuksköterskor	14	11	0
Utvecklings och karriärtjänster	3	3	3
Återhämtningsbonus inom hälso- och sjukvården	10	10	0
Cancervård	17	17	1
Kvinnors hälsa och förlossningsvård	42	42	0
Civilt försvar inom hälso- och sjukvård	9	9	0
Kunskapsstyrning PSV, personcentrerade och samordnade vårdförlopp	8	10	10
Stärk ambulanssjukvården	3	3	0
"Vårdmoms"	6	6	6
Bekämpa psykisk ohälsa – stärkt psykiatri	25	25	0
Förstärkning barn- och ungdomspsykiatri och insatser för barn och unga med psykisk ohälsa	8	8	8
Arbete mot våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor	1	1	1
LSS statsbidrag, råd och stöd	2	2	2
	463	442	266

Prisindex från budget 2023

Prognos för prisindex med kvalitetsjusterade löner för regioner (LPIK)

Årlig procentuell förändring

	2022	2023	2024	2025	2026
LPIK inkl. läkemedel	3,3	5,8	4,3	-2,3	3,6
- Timlön	2,3	3,2	3,3	3,4	3,3
- Socialavgifter	2,1	18,4	11,3	-17,8	8,3
- Läkemedel	1,8	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
- Förbrukning	6,5	4,0	2,5	2,6	2,7
LPIK exkl. läkemedel	3,5	6,8	5,1	-2,5	4,3

Prognos för prisindex exklusive PO-effekt (LPIK)

	2022	2023	2024	2025	2026
LPIK exklusive priseffekt av pensioner, inkl. läkemedel	3,4	2,9	2,6	2,7	2,6
- Timlön	2,3	3,2	3,3	3,4	3,3
- Socialavgifter	2,3	3,2	3,3	3,4	3,3
LPIK exklusive priseffekt av pensioner, exkl. läkemedel	3,6	3,5	3,1	3,2	3,1

Personalkostnader

Procent av lönesumma	2022	2023
Avgiftsbestämd del (inkl. löneskatt)	6,21	8,45
Förmånsbestämd del (inkl. löneskatt)	7,46	9,44
Summa avtalspensioner (inkl. löneskatt)	13,67	17,89
Lagstadgade sociala avgifter	31,42	31,42
Avtalsförsäkringar	0,13	0,13
Summa PO-pålägg	45,22	49,44

Pensionskostnader och ansvarsförbindelse från budget 2023

Pensionskostnader och ansvarsförbindelse, mnkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Pensionsutbetalningar inkl särskild löneskatt och finansiell kostnad (resultaträkningen)	921	1 068	1 561	1 672	1 180
Jämförelsestörande kostnad, ändrat livslängdsantagande	251				
Avsatt till pensioner inkl särskild löneskatt (balansräkningen)	4 265	4 587	5 248	5 659	5 943
Ansvarsförbindelsen	4 417	4 272	4 157	4 000	3 847

Investeringar från budget 2023

INVESTERINGSBUDGET, mnkr	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Nämnd				
Fastighetsnämnden	585	623	614	867
- varav IT-investeringar				
Regionstyrelsen	85	78	128	128
- varav IT-investeringar	84	75	125	125
- varav övrigt	1	1	1	1
Hälso- och sjukvårdsnämnden	130	143	142	142
- varav Hälso- och sjukvård	115	140	140	140
- varav IT-investeringar HS	13			
- varav Hörsel och syn Region Dalarna	2	3	2	2
Service nämnd	18	8	17	17
- varav IT-investeringar	1			
Gemensam nämnd kostsamverkan	1	0	0	0
Gemensam nämnd för hjälpmedel	32	43	43	43
Tandvårdsnämnden	10	9	32	8
- varav IT-investeringar				
Kultur- och bildningsnämnden	9	8	8	8
- varav konstnärlig utsmyckning	6	6	6	6
- varav IT-investeringar	1			
Kollektivtrafik	5	2	2	2
- varav IT-investeringar	1			
Summa investeringar	856	912	984	1 211
- varav summa IT-investeringar	100	75		

Nyckeltal från budget 2023

Nyckeltal		Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Skatteintäkts- och generella statsbidragsutveckling	%	4,7%	3,1%	4,7%	3,8%	2,8%
Nettokostnadsutveckling	%	6,8%	2,0%	6,2%	4,4%	0,0%
Nettokostnadsutveckling, exkl jmf-störande	%	4,1%				
Årets investeringar	mnkr	730	856,2	912	984	1 211
Placerade pensionsmedel	mnkr	2 007	2 825	3 144	3 544	3 944
Soliditet	%	22%	19%	22%	18%	18%
Soliditet inkl ansvarsförbindelse	%	-30%	-34%	-23%	-22%	-16%
Lån vid årets slut	mnkr	100	105	0	726	1 316
Ansvarsförbindelse pensioner intjänade före 1998 inkl löneskatt	mnkr	4 417	4 272	4 157	4 000	3 847
Pensionsavsättning, förmånsbestämd ålderspension inkl löneskatt	mnkr	4 265	4 587	5 248	5 659	5 943

Driftbudget från budget 2023

Styrelse/Nämnd	Förvaltning	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Regionstyrelsen	Regionstyrelseförvaltningen, vårdval	1 798,4	1 858,0	1 929,5	2 004,2
Regionstyrelsen	Regionstyrelseförvaltningen, övrigt	441,9	454,3	462,4	471,3
Regionstyrelsen	Finansförvaltning	633,1	893,7	1 133,7	873,2
Hälso- och sjukvårdsnämnden	Hälso- och sjukvård Dalarna	6 639,8	6 904,4	7 054,0	7 207,0
Hälso- och sjukvårdsnämnden	Hörsel och syn Region Dalarna	65,8	74,1	75,6	77,1
Regionala utvecklingsnämnden	Regionala utvecklingsförvaltningen	40,0	44,6	45,5	46,4
Kollektivtrafiknämnden	Kollektivtrafikförvaltningen	633,4	650,6	663,6	676,8
Kultur- och bildningsnämnden	Kultur och bildning	175,6	181,2	184,8	188,4
Servicenämnden	Regionservice Dalarna	16,6	21,8	22,2	22,7
Servicenämnden	Regionservice Dalarna	-6,8	-6,8	-6,8	-6,8
Fastighetsnämnden	Regionfastigheter	-38,1	-37,0	-37,0	-37,0
Tandvårdsnämnden	Tandvårdsförvaltningen	122,2	127,9	127,2	129,7
Tandvårdsnämnden	Tandvårdsfv, avkastningskrav	-3,9	-3,9	-3,9	-3,9
Patientnämnden	Patientnämndsförvaltningen	6,9	7,1	7,3	7,4
Gem nämnd för kostsamverkan Mora	Kostsamverkan Mora	0,0	0,0	0,0	0,0
Gem nämnd Hjälpmedel Dalarna	Hjälpmedel Dalarna	4,3	6,4	6,5	6,6
Revisorskollegiet		6,5	6,7	6,7	6,7
Summa driftbudget		10 535,6	11 183,3	11 671,2	11 669,8

Resultatbudget från budget 2023

RESULTATBUDGET, mnkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Verksamhetens intäkter	1 628	1 600	1 650	1 650	1 650
Riktade statsbidrag nationella ök	1 160	463	442	266	266
Verksamhetens kostnader	-12 079	-12 168	-12 835	-13 107	-13 096
Jämförelsestörande kostnad, pensioner	-251	0	0	0	0
Avskrivningar	-412	-430	-440	-480	-490
Verksamhetens nettokostnad	-9 954	-10 535	-11 183	-11 671	-11 670
Skatteintäkter 1)	7 343	7 496	7 845	8 163	8 453
Generella statsbidrag och utjämning 2)	3 263	3 365	3 528	3 641	3 680
Verksamhetens resultat	653	325	190	133	463
Finansiella intäkter	11	7	7	7	7
Orealiserade värdeförändringar	304	0	0	0	0
Finansiella kostnader 3)	-67	-115	-446	-393	-223
Resultat efter finansiella poster	901	217	-249	-253	247
Extraordinära poster	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Årets resultat	901	217	-249	-253	247
Anspråktagande resultatutjämningsreserv			249	253	0
Resultat inklusive resultatutjämningsreserv			0	0	247
1) Skatteintäkter:					
Preliminära skatteintäkter	7 343	7 496	7 845	8 163	8 453
Avräkning innevarande år					
Avräkning föregående år					
Summa	7 343	7 496	7 845	8 163	8 453
2) Generella statsbidrag och utjämning					
Inkomstutjämningsbidrag	1 533	1 644	1 811	1 873	1 941
Regleringsavgift	199	148	15	1	-46
Kostnadsutjämningsbidrag	556	555	654	688	673
Statsbidrag läkemedel	975	1 018	1 048	1 080	1 112
Statsbidrag för flyktingar	0	0	0	0	0
Generella statsbidrag	0	0	0	0	0
Summa	3 263	3 365	3 528	3 641	3 680
3) Finansiella kostnader					
Räntedel pensionskostnader	-64	-107	-441	-388	-218
Ränta övrigt	-3	-8	-5	-5	-5
Summa	-67	-115	-446	-393	-223

Balansbudget från budget 2023

BALANSBUDGET, mnkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella tillgångar	2	0	2	2	2
Materiella anläggningstillgångar					
- Byggnader och mark	2 315	3 330	3 519	3 895	4 434
- Maskiner och inventarier	877	938	1 199	1 327	1 511
Pågående investeringar	583				
Finansiella anläggningstillgångar	173	160	173	173	173
Summa anläggningstillgångar	3 951	4 428	4 893	5 397	6 118
Omsättningstillgångar					
Förråd	50	45	50	50	50
Kortfristiga fordringar	1 001	555	775	775	775
Kortfristiga placeringar	2 536	2 825	3 144	3 544	3 944
Likvida medel	949	207	421	400	400
Summa omsättningstillgångar	4 535	3 632	4 390	4 770	5 170
SUMMA TILLGÅNGAR	8 486	8 060	9 283	10 167	11 288
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Årets resultat	901	217	-249	-253	247
Övrigt eget kapital	982	1351	2 284	2 035	1 782
varav förändring RuR			-249	-253	0
Summa eget kapital	1 883	1 568	2 035	1 782	2 029
Avsättningar					
Pensionsavsättning	4 265	4 587	5 248	5 659	5 943
Summa avsättningar	4 265	4 587	5 248	5 659	5 943
Skulder					
Långfristiga skulder	105	105	0	726	1 316
Kortfristiga skulder	2 233	1 800	2 000	2 000	2 000
Summa skulder	2 338	1 905	2 000	2 726	3 316
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	8 486	8 060	9 283	10 167	11 288

Finansieringsbudget från budget 2023

FINANSIERINGSBUDGET, mnkr	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Den löpande verksamheten					
Årets resultat	901	217	-249	-253	247
Avskrivningar	412	430	440	480	490
Försäljningar/utrangeringar	18				
Avsättning pensionsskuld	506	317	734	411	284
Ökning(-) minskning(+) förråd	-3	0	0	0	0
Ökning(-) minskning(+) fordringar	-148	46	226	0	0
Ökning(+) minskning(-) kortfristiga skulder	-165	-200	-233	0	0
Kassaflöde från löpande verksamhet	1 521	810	918	638	1 021
Investeringsverksamhet					
Investeringar	-729	-856	-912	-984	-1 211
Finansiella avyttringar	100				
Finansiella investeringar	-22				
Utbetald utdelning	0				
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-651	-856	-912	-984	-1 211
Finansieringsverksamhet					
Förändring av långfristiga skulder	-100	0	-105	726	590
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	-100	0	-105	726	590
Årets kassaflöde	770	-46	-99	380	400
Likvida medel, inkl plac medel vid årets början	2 715	3 079	3 664	3 565	3 944
Likvida medel, inkl plac medel vid årets slut	3 485	3 032	3 565	3 944	4 344
Förändring likvida medel	770	-47	-99	379	400
lån vid årets början	205	105	105	0	726
lån vid årets slut	105	105	0	726	1 316